

Sporočilo za javnost

»Še posebej med epidemijo bi morala biti alkoholna politika med pomembnejšimi prioritetami države«

Poziv nevladnih organizacij s področja javnega zdravja k zaostitvi preblage alkoholne politike, ki nedvomno pripomore tudi k slabšanju epidemije v Sloveniji. Poleg COVID-19 tudi drugi pomembni javnozdravstveni problemi, na katere smo v času epidemije praktično pozabili, čeprav so lahko neposredno povezani z njo.

Ljubljana, 7. aprila 2021 – V sklopu obeleževanja svetovnega dneva zdravja je Slovensko združenje za kronične nenalezljive bolezni (zKNB) pripravilo celovit predlog sprememb in dopolnitev alkoholne politike v Sloveniji, ki so v pristojnosti Vlade Republike Slovenije oziroma ministrstev s področja zdravja, financ, kmetijstva, gospodarskega razvoja, infrastrukture in notranjih zadev. S predlaganimi spremembami in dopolnitvami bi zlasti zmanjšali cenovno in fizično dostopnost alkohola, onemogočili vsakršno tržno komuniciranje alkoholnih pijač, zmanjšali možnosti vožnje in delovnih nesreč pod vplivom alkohola, ponovno prepovedali prodajo alkohola na športnih prireditvah ter nenazadnje vplivali na učinkovitejšo preventivo ter informiranje in ozaveščanje glede številnih tveganj in škode zaradi rabe alkohola, zlasti med otroki, mladimi, nosečnicami in doječimi materami.

Po izračunih Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ) je **registrirana poraba alkohola** v letu 2019 v Sloveniji znašala približno 11 litrov čistega alkohola na odraslega prebivalca, starega 15 let in več, in se je v primerjavi z letom prej zvišala za več kot en liter. Ocena bremena zdravstvenih stroškov, ki so povezani z rabo alkoholnih pijač, je v Sloveniji v letih 2012–2016 v povprečju znašala *147 milijonov evrov letno oziroma 284 milijonov evrov*, če dodamo še grobo oceno nekaterih drugih stroškov (npr. prometne nezgode, nasilje v družini, kriminalna dejanja, kot so npr. kraje, vandalizem idr.). Poleg registrirane porabe alkohola predstavlja v Sloveniji veliko težavo tudi obsežna **neregistrirana poraba alkohola** iz domače proizvodnje. Slovenija spada po skupni (registrirani in neregistrirani) porabi alkohola na prebivalca po podatkih NIJZ med slabše uvrščene države članice Evropske unije.

Problemi, povezani z alkoholom, so se v času **epidemije** po podatkih številnih ustanov, nevladnih organizacij in strokovnjakov (zlasti zdravstvenih in socialnih delavcev ter psihologov) še povečali, čeprav je bila Slovenija že pred tem v samem svetovnem vrhu po porabi in škodi zaradi alkohola. *»Svoje predloge smo pred kratkim poslali Janezu Poklukarju, novemu ministru za zdravje, in pristojnim službam na Ministrstvu za zdravje. V tem trenutku nimamo popolnoma nobenih zagotovil, da bi se Vlada Republike Slovenije ali Ministrstvo za zdravje v kratkem nameravala resneje soočiti s to problematiko in to nas zelo skrbi. Nevladne organizacije s področja javnega zdravja zato pozivamo politike k takojšnjemu strateškemu ukrepanju in občutno strožji alkoholni politiki v Sloveniji, ki bi zagotovo občutno pripomogla tudi k uspešnejšem obvladovanju epidemije COVID-19 in novega koronavirusa«*, je povedal **Matej Košir**, direktor Inštituta »Utrip« in vodja mreže »Preventivna platforma«.

V Združenju med drugim predlagajo **občutno povišanje trošarin na alkohol in alkoholne pijače**, ki morajo biti sorazmerne z vsebnostjo alkohola v posamezni pijači (npr. povečanje neto cene alkoholnih pijač za najmanj 25 odstotkov), ter določitev trošarine za vino, ki je trenutno nič evrov. Z uvedbo trošarine za vino bi Vlada Republike Slovenije ne samo zmanjšala porabo, temveč tudi olajšala spremljanje porabe vina v Sloveniji. *»Predlagamo tudi uvedbo minimalne cene na enoto alkohola po vzoru Škotske, kjer se je ta ukrep pokazal za izjemno učinkovitega in občutno zmanjšal škodo zlasti med najbolj tveganimi pivci in zasvojenici z alkoholom s socialnega dna«*, je dodal **Franc Zalar**, predsednik Slovenskega združenja za kronične nenalezljive bolezni (zKNB).

Nadalje, v Združenju predlagajo **uvedbo licenciranja prodajaln in gostinskih lokalov za prodajo alkohola in alkoholnih pijač** ter možnosti odvzema licence v primeru večkratnih kršitev zakona (zlasti prodaje alkohola mladoletnim in vidno opitim posameznikom). *»Ob morebitni uvedbi licenčnin je treba zagotoviti, da bodo le-te uporabljene za sofinanciranje preventivnih, zdravstvenih, socialno-varstvenih in drugih programov na področju preprečevanja zasvojenosti, saj se trenutno zlasti preventivi namenja drobiž v primerjavi s finančno, zdravstveno in socialno škodo, ki jo v naši državi povzroča alkohol«*, je nadaljeval **Miha Lovše** s Slovenske zveze za okolje, javno zdravje in tobačno kontrolo (SZOTK).

V Združenju predlagajo tudi popolno **prepoved oglaševanja alkohola**, vključno z novimi (družbenimi) mediji. Po vsej Evropi je treba po njihovem prepričanju poenotiti pogoje tržnega komuniciranja alkoholnih pijač (v smeri popolne

prepovedi). Države članice EU si morajo prizadevati najmanj za takojšnjo odpravo oglaševanja na televiziji in v kinu ter sponzoriranja ali doniranja s strani alkoholne industrije. *»Med strokovnjaki s področja javnega zdravja prevladuje široko soglasje, da samoomejitveni kodeksi industrije ne zadostujejo in v praksi ne delujejo. Kjer so vzpostavljeni samoomejitveni pristopi, bi jih moral nadzirati organ, ki je neodvisen od alkoholne oziroma tržne ali oglaševalske industrije, česar trenutno v Sloveniji nimamo. Iz znanosti vemo, da zlasti oglaševanje alkoholnih pijač nedvomno vpliva na večjo porabo alkohola, zlasti med mladimi in tveganimi pivci, zato ga je treba v celoti prepovedati in alkoholni industriji onemogočiti nadaljnje številne zlorabe in neetične prakse na tem področju. To se pogosto dogaja tudi v Sloveniji, za kar imamo številne dokaze«*, je pojasnila **Nina Rogelj Peloz**a z Mladinske zveze Brez Izgovora Slovenija.

Samo zaradi posledic **prometnih nesreč**, v katerih so bili udeleženi **alkoholizirani povzročitelji**, smo imeli v Sloveniji zgolj od leta 1991 do 2005 za 1,3 milijarde evrov škode, umrlo pa je več kot 1.700 ljudi. Alkoholizirani udeleženci so povzročitelji približno 33 odstotkov nesreč s smrtnim izidom (kar 27 oseb je v letu 2020 umrlo zaradi alkoholiziranosti povzročitelja), 24 odstotkov nesreč s hudimi telesnimi poškodbami in 9 do 12 odstotkov nesreč z materialno škodo. Delež alkoholiziranih povzročiteljev pri nesrečah s smrtnim izidom se je v letu 2020 povečal in je znašal kar 37 odstotkov. *»V Združenju zato predlagamo strožje ukrepe za preprečevanje vožnje pod vplivom alkohola kot so trenutno v veljavi. Stopnja alkohola v krvi naj bo 0,0 grama alkohola na kilogram krvi oziroma 0,0 miligrama alkohola v litru izdihanega zraka. Zavzemamo se za ničelno toleranco do alkohola v prometu, kar je treba sistematično uveljavljati s strogimi kaznimi«*, za konec dodajajo pri **Slovenskem združenju za kronične nenalezljive bolezni**.

Za vsa dodatna vprašanja in pojasnila smo vam na voljo prek elektronske pošte na info@snoda.si ali telefona **(031) 880-520** (Matej Košir).

Že vnaprej hvala za vse morebitne objave in daljše vsebinske prispevke!

Lep pozdrav,

*Franc Zalar, podpredsednik Društva za zdravje srca in ožilja in predsednik zKNB
Matej Košir, direktor Inštituta »Utrip« in vodja mreže »Preventivna platforma«
Nina Rogelj Peloz, podpredsednica Mladinske zveze Brez izgovora Slovenija
Miha Lovše, vodja Mreže »NVO varujejo naše zdravje« in član SZOTK
Tomaž Gorenc, direktor Inštituta za zdravje in okolje (IZO)*

Pobuda¹ je nastala v sklopu projekta »Ker alkohol ni mleko – celovit pristop na področju alkoholne politike«, ki je podprt s sredstvi Programa »Active Citizens Fund« (ACF) v Sloveniji 2014-2021.

Prilogi:

- Povzetek predlogov sprememb in dopolnitev alkoholne politike v Sloveniji
- Pobuda zKNB (celoten dokument, ki je bil posredovan pristojnim ministrstvom)

¹ V tem sporočilu za javnost so predstavljeni zgolj nekateri ukrepi, ki jih predlagamo v Slovenskem združenju za kronične nenalezljive bolezni, več pa si lahko preberete v priloženi pobudi ali krajšem povzetku predlaganih sprememb in dopolnitev zakonodaje s področja alkoholne politike. V kratkem bo na voljo tudi spletna stran Združenja: www.sncda.si, lahko pa nas spremljate tudi prek družbenih omrežij, in sicer na Facebooku (@sncdalliance) in Twitterju (@SlovenianNCDA).